

Sygn. akt VIII U 652/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia (del.) Magdalena Kimel
Protokolant	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2021 r. w Gliwicach

sprawy G. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołań G. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 2 marca 2021r. **nr** (...)

z dnia 22 lipca 2021r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznaje dowołującemu prawo do rekompensaty od dnia 28 lutego 2021r.;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującego G. S. kwotę 260zł (dwieście sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia del. Magdalena Kimel

Sygn. akt. VIII U 652/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 2 marca 2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu G. S. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu ZUS wskazał, że ubezpieczony nie wykazał żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Decyzją z 22 lipca 2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ponownie odmówił ubezpieczonemu G. S. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu ZUS wskazał, że do okresów pracy w warunkach szczególnych zaliczył odwołującemu 12 lat i 17 dni. Równocześnie do okresów takiej pracy nie uwzględnił odwołującemu zatrudnienia od 1 stycznia 1998r. do 28 lutego 2006r., na stanowisku kierownika wydziału

produkcji i obsługi urządzeń ciepłno – energetycznych oraz od 1 marca 2006r. do 31 grudnia 2008r., na stanowisku zastępcy kierownika oddziału ciepłowni, bowiem w ocenie organu rentowego, zakres obowiązków ubezpieczonego na tych stanowiskach wykraczał poza osobiste i bezpośrednie dozоровanie czy kontrolę poszczególnych procesów produkcyjnych. Tym samym niemożliwym było wykonywanie przez niego pracy przy stanowiskach robotniczych.

W odwołaniach od powyższych decyzji, ubezpieczony domagał się ich zmiany poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i następnie jej uwzględnienia przy wyliczaniu wysokości przyznanej emerytury. Podniósł, że zgodnie z przedłożonymi przez niego świadectwami i zaświadczeniami oraz zeznaniami świadków, o przesłuchanie których wnosił, wykonywał pracę w warunkach szczególnych w całym okresie zatrudnienia w ciepłowni KWK (...) w P. od 15 grudnia 1983r. do 31 grudnia 1997r. i w Agencji (...) – (...) EG, od 1 stycznia 1998r. do 31 grudnia 2009r. Tym samym spełnia warunki do przyznania mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Równocześnie wniósł o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji. Równocześnie ZUS wskazał, że nie uwzględnił rekompensaty o której mowa w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1924 ze zm.), argumentując iż ubezpieczony nie udowodnił na dzień 1 stycznia 2009r. wymaganego 15 – letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Organ rentowy podkreślił, że do pracy w szczególnych warunkach nie zaliczył okresów zatrudnienia od 1 stycznia 1998r. do 28 lutego 2006r., na stanowisku kierownika wydziału produkcji i obsługi urządzeń ciepłno – energetycznych oraz od 1 marca 2006r. do 31 grudnia 2008r., na stanowisku zastępcy kierownika oddziału ciepłowni, bowiem zakres obowiązków ubezpieczonego na tych stanowiskach wykraczał poza osobiste i bezpośrednie dozоровanie czy kontrolę poszczególnych procesów produkcyjnych, co niewątpliwie uniemożliwiało wykonywanie przez niego pracy przy stanowiskach robotniczych.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony G. S., urodzony (...), od(...) jest uprawniony do emerytury na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 291 ze zm.), przyznanej decyzją z 2 marca 2021r.

Ubezpieczony 65 lat ukończył (...)

Decyzją z 28 lutego 2021r. (...) Oddział w Z. przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Równocześnie zaskarżoną decyzją z 28 lutego 2021r. organ rentowy nie uwzględnił rekompensaty o której mowa w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1924 ze zm.).

W dniu 26 kwietnia 2021r., ubezpieczony wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przeliczenie jego emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Do wniosku tego dołączył duplikat świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 12 marca 2021r., wystawiony przez Agencję (...) – (...) EG, gdzie potwierdzono, że od 1 stycznia 1998r. do 28 lutego 2006r., jako kierownik wydziału produkcji i obsługi urządzeń ciepłno – energetycznych, wykonywał pracę w szczególnych warunkach, określoną w wykazie A, dział XIV, poz. 24. Dołączył też duplikat świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 15 marca 2021r., wystawiony przez Spółkę (...) S.A. w B. Oddział

w D. KWK w Całkowitej Likwidacji, gdzie potwierdzono, że od 9 lipca 1985r. do 30 czerwca 1986r., jako dozorca oddziału kotłowni na powierzchni, od 1 lipca 1986r. do 30 czerwca 1988r., jako sztygar zmianowy oddziału kotłowni na powierzchni i od 1 lipca 1988r. do 31 grudnia 1997r., jako sztygar oddziałowy oddziału kotłowni na powierzchni, wykonywał pracę w szczególnych warunkach, określoną w wykazie A, dział XIV, poz. 24.

Sąd ustalił, że ZUS ostatecznie, tj. w decyzji z 22 lipca 2021r., do pracy w warunkach szczególnych zaliczył odwołującemu 12 lat i 17 dni, tj. okres zatrudnienia od 9 lipca 1985r. do 31 grudnia 1997r., z wyłączeniem okresów świadczeń chorobowych.

Równocześnie ZUS nie zaliczył odwołującemu do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 1 stycznia 1998r. do 28 lutego 2006r., na stanowisku kierownika wydziału produkcji i obsługi urządzeń ciepłno – energetycznych w Agencji (...) – (...) EG. i od 1 marca 2006 r. do 31 grudnia 2008 r. na stanowisku zastępcy kierownika oddziału (...).

G. S. w grudniu 1983r., zatrudniony został w KWK (...). Od początku został przydzielony do oddziału kotłowni. W początkowym okresie, tj. do lipca 1985r. przydzielono mu stanowisko stażysty w celu odbycia wstępnego stażu pracy. Od lipca 1985, pracodawca powierzył mu stanowisko dozorczy, zaś od lipca 1986r., stanowisko sztygara. Odwołujący na tych stanowiskach, a w szczególności sztygara, zajmował się bezpośrednim nadzorem nad pracami wykonywanymi przez poszczególnych pracowników ciepłowni.

W szczególności nadzorował pracę palaczy, nawęglaczy i odżużlowywaczy, murarzy pieców przemysłowych, spawaczy. Nadzór wykonywał w bezpośrednim sąsiedztwie pracujących kotłów, w ich wnętrzu w celu sprawdzenia uszkodzeń i zakresu remontu do wykonania oraz w celu sprawdzania przebiegu wykonywania obmurowania wewnątrz tych kotłów. Nadto dozór wykonywał w kanałach ciepłowniczych i przy spawaniu rurociągów ciepłowniczych. Jego prace organizacyjne ograniczały się do sprawdzenia obecności i rozdzielenia pracy pomiędzy podległych pracowników, jak również w razie potrzeby zgłoszenie zapotrzebowania na zgodę na wykonanie określonych prac. Z kolei wszelkie prace biurowe związane z tym nadzorem, jak ewidencja czasu pracy, pisanie pism z wnioskami do innych oddziałów itp., zajmowała się planistka na stałe zatrudniona w tym oddziale. Z kolei odwołujący dokumenty te jedynie podpisywał.

Od 1 stycznia 1998r., ciepłownia KWK (...), wraz zatrudnionymi w niej pracownikami, została przejęta przez Agencję (...) – (...) EG. Od tego czasu, odwołującemu przypisano stanowisko kierownika kotłowni. Faktycznie jednak charakter i wymiar jego pracy, nie uległ zmianie. W dalszym ciągu zajmował się wyłącznie nadzorem nad pracami wykonywanymi przez poszczególnych pracowników ciepłowni. W szczególności nadzorował pracę palaczy, nawęglaczy i odżużlowywaczy, murarzy pieców przemysłowych, spawaczy. Od 1 marca 2001r. odwołujący w ramach Agencji (...) – (...) EG, został przeniesiony do ciepłowni KWK (...), gdzie jak dotychczas zajmował się bezpośrednim nadzorem nad pracą ww. pracowników. Od 1 marca 2006r., odwołujący na powrót został przeniesiony do ciepłowni KWK (...), gdzie charakter i wymiar jego pracy, w dalszym ciągu pozostał ten sam.

Razem z ubezpieczonym w spornym okresie pracowali C. M. – murarz kotłów i H. Z. – ślusarz palacz, którzy byli pracownikami wydziału, którym kierował odwołujący.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, zeznań świadków C. M. (k.43) i H. Z. (k.58-60), wyjaśnień odwołującego (k.44-45), a także akt osobowych odwołującego, dołączonych do akt niniejszej sprawy.

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i spójny, a tym samym za wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz na rozstrzygnięcie sprawy. W szczególności Sąd dał w pełni wiarę zeznaniom świadków i samego ubezpieczonego, gdyż są spójne, przekonywujące i wzajemnie się potwierdzają, a nadto znajdują potwierdzenie w dokumentacji osobowej odwołującego.

Równocześnie Sąd na podstawie art. 235² § 1, pkt 2 k.p.c., pominął dowód z zeznań świadka D. J., uznając dotychczasowy materiał dowodowy za wystarczający do poczynienia konkretnych ustaleń i stanowczych rozstrzygnięć, w przedmiocie wykonywania przez odwołującego pracy w warunkach szczególnych, w spornym okresie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21, ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2019r., poz. 1924 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Bezspornie G. S. jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 291 ze zm.), jednocześnie nie występował o ustalenie uprawnień do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy (art. 21 ust. 1).

Wprawdzie w ust. 2 wyraźnie zastrzeżono, że prawo do rekompensaty nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jednak w przepisie tym chodzi niewątpliwie o emeryturę wcześniejszą przyznaną na podstawie przepisów tej ustawy. Odmienne rozumienie tego przepisu, tj. uznanie, że rekompensata powyższa nie przysługuje również w wypadku przyznania prawa do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, prowadziłoby do uznania, że art. 21, ust. 1 jest przepisem martwym, gdyż brak byłoby kategorii osób spełniających kryteria do uzyskania przedmiotowej rekompensaty. Należy zatem kierować się wykładnią celowościową i uznać, że racjonalny ustawodawca w żadnym wypadku nie dążyłby do stworzenia przepisu, który nie miałby podstaw do funkcjonowania w obrocie prawnym.

Zatem przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a przed dniem 1 stycznia 1969r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczonego wymaganego 15 letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem ZUS uznał za udowodnione jedynie 12 lat i 17 dni okresów takiej pracy.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd przyjął, że ubezpieczony posiada wymagany 15 letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w szczególnych warunkach, w całym okresie zatrudnienia w Agencji (...) – (...)

EG od 1 stycznia 1998r. do 28 lutego 2006r., na stanowisku kierownika wydziału produkcji i obsługi urządzeń ciepłno – energetycznych oraz od 1 marca 2006r. do 31 grudnia 2008r., na stanowisku zastępcy kierownika oddziału ciepłowni.

W okresie tym ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie przy pracach związanych z dozorem pracy pracowników oddziału ciepłowni i nadzorował prawidłowość prac związanych z nawęglaniem odżużlowywaniem, murowaniem okładzin ceramicznych wewnątrz kotłów, spawaniem rurociągów technologicznych do przesyłu ciepłej wody i pary oraz prac spawalniczych przy remontach wymienników ciepła.

W okresie tym ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie przy pracach związanych z kontrolą międzyoperacyjną oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Bez znaczenia na taką ocenę jego pracy pozostaje, że odwołujący na każdej zmianie roboczej zajmował się sprawdzaniem obecności i rozdziałem pracy pomiędzy nadzorowanych pracowników, bowiem czynności te wiązały się nierozdzielnie z nieprzerwaną kontrolą międzyoperacyjną oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. na wydziałach, gdzie jako podstawowe były wykonywane prace przez pracowników wykonujących prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego (wykaz A, dział XIV, poz. 1), prace oczyszczaczy przemysłowych kotłów parowych lub wodnych (wykaz A, dział XIV, poz. 2) prace murarskie przy naprawie na gorąco pieców przemysłowych, sklepień paleniskowych w parowozach i żeliwiaków (wykaz A, dział XIV, poz. 10) oraz prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodnorodowym (wykaz A, dział XIV, poz. 12).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni akceptuje pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2017r., w sprawie I UK 473/15 (Lex 2241407), zgodnie z którym w przypadku kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie (wykaz A, dział XIV, poz. 24), stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) przyjmuje się, że należy odróżnić czynności administracyjno - biurowe ściśle związane ze sprawowanym dozorem inżynieryjno - technicznym, stanowiące jego immanentną cechę, od czynności, które nie pozostają w żadnym związku z tym dozorem i stanowią dodatkowe obowiązki. W przypadku tych pierwszych czynności nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem. W drugim przypadku, wykonywanie w ramach zakresu obowiązków również innych czynności, niemających związku z wykonywaniem bezpośredniego dozoru nad procesem produkcji uniemożliwia sprawowanie dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a w konsekwencji wyłącza zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach. Zatem w pierwszym przypadku chodzi o czynności administracyjno-biurowe ściśle związane ze sprawowanym dozorem (nadzorem) inżynieryjno - technicznym i stanowiące jego immanentną cechę, w drugim zaś o czynności administracyjno-biurowe związane z innymi obowiązkami, wykraczającymi poza zakres tego dozoru (nadzoru).

W przedmiotowej sprawie czas poświęcony przez odwołującego na pracę ze sprawdzaniem obecności, rozdziałem pracy i z dokumentacją, miał właśnie immanentny charakter ze sprawowanym nadzorem, czy to pracy robotników, czy też samego procesu technologicznego. Należy bowiem pamiętać, że ubezpieczony nie wypełniał czy też nie podpisywał innej dokumentacji, niż związana z pracą podległych mu pracowników, czy też z prowadzonym procesem technologicznym.

Z kolei prace związane z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, wymienione zostały w wykazie A, dział XIV, poz. 24, stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zm.).

Tak więc odwołujący w całym spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wyłącznie prace w szczególnych warunkach, określone w wykazie takich prac.

Bez znaczenia pozostaje, że ZUS zakwestionował zapisy wystawionego przez pracodawcę świadectwa pracy z wykazanymi okresami pracy w warunkach szczególnych. Fakt wykonywania takiej pracy został bowiem wykazany w postępowaniu sądowym za pomocą innych dowodów. W postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują bowiem ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, a Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość jak: okresy zatrudnienia, w tym wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984r. III UZP 6/84, uchwała Sądu Najwyższego z 21 września 1984r. III UZP 48/84, wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2006r., I UK 179/06, LEX nr 342283).

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe rozważania, należało uznać, że G. S. legitymuje się 15 letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Wobec faktu, że ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki uprawniające go do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku. O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r. poz. 1800, ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

(-) Sędzia del. Magdalena Kimel